

Quid veniant: cunctis nam lecti navibus ibant
Orantes veniam, & templum clamore petebant.
Pofquam introgressi, & coram data copia fandi,
525 Maximus Ilioneus placido sic pectora cepit:
O regina, novam cui condere gentes franare superbas,
Justitiae dedit genites frenare vesci,
Troes te mileri, ventis maria omnia vesci;
Oramus: prohibe infandos a navibus ignes,
530 Parce pio generi, & propius res apifice nostras.
Non nos aut ferri Libycos populare Penates
Venimus, aut raptas ad litora vertere prædas:
Non ea vis animo, nec tanta superbia vicit.
Est locus, Hesperiam Graji cognomine dicunt:
535 Terra antiqua, potens armis atque ubere glebae:
Oenotrii coluere viri; nunc fama, minores
Italianum dixisse, ducis de nomine, & gentem.
Huc cursus fuit:
Cum subito assurgens flutu nimbosus Orion
540 In vada caca tulit, penitusque proacutus Austris
Perque undas, superante fallo, perque invia faxa
Disputil. Huc pauci vestris adnavimus oris.
Quod genus hoc hominum? quave hunc tam barba-

Per-
tur veniant: venielant autem electi singulis & nubibus, pessentes veniam, & lamentando ac-
cedebant ad templum. Postquam ingressi sunt, & data est facultas loquendi coram Regina, sse-
cūtūm inter focos lñiones accepit sedata mente: O Regina, cui Jupiter permisit ex-
trire urbem nostram, & exsurrexit populus seruus; nos magis Trojani, dei servitio per-
omnia maria, precamur te; proprie dila incendia a nubibus, noxice religiose genti, & leui-
gnis apice miseras nostras. Non non venimus, aut raptare gladio omnes Africani, aut al-
ducent ad litera predias raptas: non inibi menti ea violentia, ne ianca ferocitas vult. Espre-
gio, quoniam Graeci vocant nomine Hesternum: regio antiqua, potens bello & fertilitate ter-
reni. Oenotri populi ipsam incoluerunt: nunc rumor est, pesseras eam regionem appellavisse Italiam
de nomine dictis. Illae direximus cursum, cum repente orientis et mari procellos Orion impulsi-
mos in vada latenter, & petulantibus ventis, ac mari superante, funditus disiigit perque aquas
persue rupe inactelas. Pauci enatimius hic ad vestra littora. Quodnam est hoc genus homi-
num? aut quis regia tam crudelis

N O T E

523. *Orantes veniam.*) Orantes ut mitius habentur: nam *venia* non *tempera* *culpam* *fupponit*; sed *sage pacem* & *favorem* significat. Cicero pro *Rabir.* 5. *Ato paces & veniam peto.* Pro *Fonctio 21.* *In bello gerendi, a Diis immortibus pacem & veniam petunt.* De *Ilio-*
v. 124.
binorum, vel ab *Oenotri* *Lycani* *Arcadi-*
ensis filio, vel potius ab *Isidoro* *Numenio* & *Ter-*
mitate, quod *vinum* *ferax* regio fit. Aliud epi-
demus reponit nomen est *Ialua*; vel ab *Italo* re-
gic *Siculum*, vel a *bubos*, qui veteri lingua
etra diccebantur *traxi*, & illie fueru magna
copia. Alia item nomina tulit, de quibus fuce
in Iariclo, i. c. 2. 2. Quodnam

³³ *Eos, Hispani, &c.* Supple quem: ut supra p. 16. *Ubi antiquissimum? Tyrus, supple, quam Tyrus. Itala multus nominibus dicta fuit, pro varia temporum ratione. Hispania, quod non in ipso cum Hispania coniuncta fuit, vel ab Hispania distinxit. Moraviansis res fratre cuius*

Hespero, Atlantus Mauritaniae regis fratre, qui primo obtinuit Hispaniam, indeque a fratre pulsus in Itiam venit; vel ab *Hespero*, Venetis stella; que manu sub Lucifer nomine apparet, sero cum nomine *Hesperi*, atque ita occasum significat; quo factum est, ut Graci ex iis regionibus, quas habent ad occulatum, Itiam appellaverint *Hesperiam magnam*, Hispaniam vero, *minorem Hesperiam*. Alterum Itiam nomen habet *Oriodina*, vel ab *Oriente* rege Sa- Georg. 2. 163.
339. *Orion*. De hujus signi celestis fabula dicemus *AE. 3. 517.* Ex hoc autem veteri proposito Sagittelius, *Aeneam non nisi Julio mentitur in Africam esse appulsum*. Nam de triciplici tantum Orionis ortu hic agi potest, de quadriga, de belato, de aeronio, quas voces explicuimus Georg. 1. 217. & 222. & 229. Constat autem de *quidam* non posse explicari, sic enim Orion quotidie tempestate excep-

Permitit patria? hospicio prohibemur arena:
Bella cinct, primaque vetant confidere terra.
Si genus humanum & mortalia temnitis arma,
At sperate Deos memoris faudi atque nefandi.
Rex erat Aeneas nobis, quo justior alter
Nec pietate fuit, nec bello maior & armis.
Quem si fata virum servant, si reficit aura
Ætherea, neque adhuc crudelibus occubat umbribus;
Non metus, officio nec te certissima priorem
Penitus: sunt & Sicilis regionibus urbes,
Armaque, Troanoque a fanguine clarus Acesies.
Qualitatibus ventis Jaceat subducere classem,
Et silvis aptare trabes, & stringere remos;
Si datur Italiani, fociis & rege recepiro,
Tendere, ut Ialani Latiumque petamus:
Sin absumpta salus, & te, pater optime Teucrum
Pontus habet Libya, nec spes iam reflit Iuli;
At freta Sicanie saltam fedesque patatas,
Unde hac advelesi, regemque petamus Acesies.
Talibus Ilioneus: cumq; simul ora fremebant
Dardanide.
Tum breviter Dido, vultum demissa, profatus:
Solvite corde metum, Teueri; seculidie curas.

tolerat hanc consuetudinem? negatur nobis arena pro hostio: bella movent, & impediunt minus manens in primis litora. Si deficitus genus humanum & vindictam bonum; & expeccate Deos memores eorum & iniqui. Regem baleamus Enecam, quo non fuit illus junior, nec pietate, nec bello & armis magnifico. Ne sit tamen vixim servans, si spirat acrem calorem, nec adhuc cedidit sub ferocia umbras; nullus est timor nobis, neque penititiae te propinquae prius cum beneficiis. Sunt etiam nobis uiles in terra Stuvi, & Arma, & Aecles illustris & regna origines. Peynattius nobis detrahere ad terram naves venti fractas, & accommodare uiles & filios, & abscondere remos, ut leui canis in italiacum & Lycium, & concorditer in Italiaan facili. Et regis recepto; si vero salut exinde est, tunc mare Africæ tenet, o pater optime Trojanorum, nec iam superbes Ispes & Acanthi; ad saltum ut canus ad mare Sicilie & ad paratas uiles, ex quibus bucali fumus, & ad regem Aecles. His verbis Illeones orabat: interea Trojani omnes murmur approbat. Tantum Dido, uiliu demissi, breviter loquiuit: Ejicit mecum ex animo, & Trojani: expellit sollicitudinem.

N O T A

excitaret: non de acronico, qui hyeme cōtingit: ergo de ortu *belatio*, qui nunc in Juli initia cōdit, olīnam tamen in medium Junium: at vis *husius* fideis, non ad inūm ortus diem, sed ad conuenientēs etiam dies pertinere putanda est: perferre, foror, potero. Fandi aīque nefandi.) Il- lius, quod *fari*, & *nefari* cīt: utrumque enim a *fando* dicitur, quia quod *negant*, *fari*, digne *fari* possumus: quod iniquum, *fari* nouis possumus.

fequentes etiam diles pertinere putanda est. Firmat opinioneum hoc etiam verbi libri 4. ubi Anna Didoni faudet, ut *Aenean* per hymen detineat: *Dum felago de/erit hymen, & aquosus Orion*: quod omnino tunc intelligendum de ortu ejus aeronico, qui membris post belia cum circiter quinque contingit.

ponamus.

550. *Si vesperit aura.*) Si spirat, si halatum ducit ex acre. Et vero apud Lucret. l. 5.
72. Vejci est ut: Quoce modo genus: humanae varante loquela coepit inter se ve/it.
554. *Aestet.*) Rex Siciliae, de quo *E.* 5.
36. *De Sicilia insula* *En.* 2. 687.

540. *Procedibus Austris*, *Oe.* Obstinata impunita.
Hor. Od. l. i. 26. *Tradam proteros
in mare Criticum portare ventis*. Lucret. l. 6.
110. *Fuit perulantus Eurus*. De Austris ventis meridionalibus, *Edu.* 2. 58.

556. *Stringere remos*, *Eel.* 6. 61. *Agriculti
fringunt frondes*, *id est*, amputant.
558. *Ut Italiam*, *Oe.* De ea, v. 6. *De Latia*
Æn. 7. 54. *De Tenoris*, *Trojanis suprad* v. 239.
Da Lilia, Africæ v. 162. *De Iulo*, Africæ, v. 163.
Da Dalmatia, Africæ v. 164.

^{341.} Salo. — Sal & salum usurpat Virgilii.
pro marci quod Gregoris dicitur, Aen. 5. 866. Sale Jaxa sonatam. —
^{342.} Sestete Dec. Ep. Exstetare. Aen. 4. 418.
271. De Sicaniis, Siculus Aen. 3. 687. De Dardanis Trocanis, supradicta v. 239.
^{343.} Vultum demissa.) Puduit enim Regi-
nato minime barbarum, naufragos, & ex-

547. Sperate Deos, &c.) Exspectate. A. n. 4-419. nam minime barbarum, nauagos, &c. Hunc ego si potui tanum sperare dolorem, & teros a suis tam dure habitos fuisse.

Ilione petit dextra, lavaque Seretum:
Post alios, forteque Gyan, forteque Cloanthum.
Obstupuit prima apectu Sidona Dido,
Causa deinde viri tanto; & sic ore locuta est:
Quis te, quae Dea, per tanta peritura caus
Insequitur? quae vis immanibus applicat oris?
Tunc illi Aeneas, quem Dardanio Anchise
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam?
Atque equidem Teucrum memini Sidona venire,
Finibus expulsum patriis, nova regna pertentem
Auxilio Beli. Genitor tum Belus opimam
Vastabat Cyprum, & victor ditione tenebat.
Tempore jam ex illo causis misi cognitus urbis
Trojanæ, nomenque tuum, Regesque Pelalgi.
Ipse hostis Teucros insigni laude fererat.
Seque ortum antiqua Teucrorum a stirpe volebat.
Quare agite, o tecdis, juvenes, succedite nostris.
Me quoque per multos similis fortuna labores
Factam, hac demum voluit confistere terra.
Non ignara mali, miseris succurrere disco.

635 Sic

apprehendi manu dextra carum litionem, & sinistra Serenum, postea alios, & generosum
Gyan, & generosum Clandrum. Obscuris primo Tyria Dido ob pectus, deinde ob tantas
calamitatis Enæs; & sic ore dixit: Quæ te fortuna, o fili Deæ, persequitur per tot discrimi-
næ? quæ potencia te projectis ad crudelæ liorâ? Tunc es illæ Enæs, quem alia Venus repe-
rit. Anchila Trojano prope aquas Pöyigii Simeonitis? Ego quidem recordor Teucorum venisse Si-
dona, ejecitum e terminis patriæ, & querentem novæ regna cœpè Beli. Tunc meus patre Belus
populatissimum pinguis Cyprum, & dicit cum imperio possedebat. Jam inde ab illo tempore nota
est nubis ruina urbis Trojanae, & nomen tuum, & reges Greci. Ipsi Teucoribus extolle-
bat magis laudis Teucros, Trojanos, & Achaeos se orundant & veteri Teucororum illorum
familia. Agite ergo, a juventute, intrate in nostras domos. Similis fortuna voluit, ut ego quo-
que agisset per multis casus, denique manenerem bas in regione. Non infixa miseriarum didici
auxiliari miseria.

Sic

N O T E

ne, qui Solem & sidera, quia ignes atque adeo voracis natura, palci crederunt aquarum humore in cœlum educto; sed frustra quidam legunt palus; nam Lucretius in multis Virgilii Magister, dixit l. 1. 231. Unde atber sidera palcit.

que vocat, forteque Serebum.) Notanda gravitas verius, *qui oritur ex hiato vocalium, & spondae quinti pedis.* *Dardano*, *Trojanum*, v. 239. *Anchilus*, *Caypos filio, Asparaci nepoti, & flirpe Trojanorum regum.* Hic a Venere adamatus, oculis deinde portavimus fuisse dicuntur, quod amores jaſſat̄ fuos. *De Veneri*, v. 26c. *De Simonante*, *fluvio*, v. 104. *De Phrygia*, v. 28c.

623. *Teucrium memini Sidona.*) Teucer, Te-
lamonis Salaminis insulae regis filius, cum e-

La

Sic memorat: simul *Aeneas* in regia ducit
Tecta, simul Divum templis indicit honorem.
Nec minus interea sociis ad litora mittit
Viginti tauros, magnorum horrentia centum
Terqa suam, pingues centum cum matribus agnos:
Muera, latissimaque Dei.
At domus interior regali splendida luxu
Infringitur, mediisque parant convivia testis.
Arte laboratae vestes, ostroque superbo:
Ingens argentum mensis, cælataque in auro
Fortia facta patrum, series longissima rerum,
Per tota duila viros antiqua ab origine gentis.
Aeneas neque enim patrius confidere mentem
Pallus amor) rapidum ad naves præmitit Achates
Ascanio ferat hæc, ipsumque ad meminca ducat.
Omnis in Ascanio cari stat cura parentium.
Munera præterea, Ilaciis erupta ruinis,
Ferre juber, pallam signis auroque rigente:
Et circumtextum croceo velamen acantho:
Ornatus Argivæ Helene, quos illa Mycenis,

Sic loquitur: flatim ducit *Hecat* in regiam domum, & eodem tempore mandat facie horis
in templis Dromos. Interim nre: mense cura mitis ad litora focii. *Hecat* exigitur tauros; con-
tine corpora brefutus pororum: centum agnos pingues, cum centum ovinis; preterea dona &
gaudia Bacci. At domus interior licet splendida, ornata recenti pompa, & sub medio redditu
parvatur epula. Adhuc vigilante perfetta magno artificio, & purpura illustra tincta; ma-
gna vela argentea in mensis, & egesia factura majorum scutulis in auro, ordo roribus longi-
sums deducit per tot viros, ab ipso orto veteri familiis. *Hecat* nam affectus paucorum satis-
fustit enim annuum tardius diutius) mitis celorem habebat & nescius ut reservat ipsa
Ariano, & adductam eum in urbem. Tota sollicitudo cari patris postea est in *Aleacino*. Insuper
imperat, ut aferat manera servata ex Trojano excidio, pallam festi aurum, & velamen, cut
erectus dianthus intexus erat; ornamenti Argivo Helenae, qui ipsa Mycenis

N O T E

Laomedontis Trojani Regis filia fuit: Laomedon III filius, Ilus Trois, Tros Erichthonius, Erichthonius Dardani, Dardanus Teucri gener.

640. *Lettitiamque Dei.* — *Vinum*, *lettitiam Dei*, id est Bacchi, de quo infra v. 738. **Ad litteris Bacchus dator.** Gellius aliquis leguit non *Dei*, sed vel *dati*, vel *die*, qui sunt antiqui genitivi, a nomine *dies*, ut G. 1. 208. *Libra die* somnium paves ubi feceritis *busas*. Ut seniūs erit: missa effe a Didone haec omnia, ut diem illum hilariter Trojanū ducerent. Plura tamen & veriutora exemplaria habent *Dei*.

652. *Pallam.* Pallium mulierile: utraque vox vel a palam: cuius vellis et exterior: vel a *se* *vibro*, quod frequenter motu vibratur. *Cantus* *languido*. *Oratio* *varia*. *Contra* *languido*. *Agitatio* *varia*. *Mycenae regnante*.

653. *Croco velamen acantho*. I. *Orationum variis flexibus acanthi herba*, *croco color*, *vel auro expedita*. *Velamen aliay cycladene* esse volunt; *genus femineæ vestis tenuissimum*, *rotundum*, *ac fibriatum*; *alli*, *qua croci fit* *mentio*, *putant esse epocrum*, *ancilum tegumentum ac perlucidum*; *ique melius*, *qua epocrum velaminis instar fuit*, *ciclis talaris vestis*. *non habent enim rami* *hanc naturam*, *accidit*, *quod* *est*, *fed vir eius Menelaus frater huius Agamemnonis*, *qui in hac ultraque regnavit urbe* *vix p. 228*. *Menelaus autem ad locum in genere* *ta Tyndareo, Sparta vel Lacedaemonum*, *rege*, *mortuus Castore ad Polluce, Sparta regnavit*. *Promiscue tamen fumuntur harum urbium nomina*, *propter vicinitatem*, *omnes enim fuit in Peloponneso*.

655 Pergama cum peteret, inconcessoque Hymenaeus,
Exulterat, matris Leda mirabile donum.
Præterea sceptrum, Ilione quod gesserat olim
Maxima natarum Priami, colloque monile
Baccatum, & duplicum gemmis auroque coronam.
660 Hec celerans, iter ad naves tendebat Achates.
At Cytherea novas artes, nova pectora verfat
Confilia: ut faciem mutatus & ora Cupido.
Pro dulci Ascanio veniat, donisque furentem
Incendat Reginam, atque obisus impicit ignem.
665 Quippe domum timer ambiguum, Tyroisque bilingues:
Urit atros Juno, & sub noctem cura recursat.
Ergo his algerum dictis affatur Amorem:
Nate, meæ vires, mea magna potentia; solus,
Nate, Patis summi qui tela Typhoea temnit:
670 Ad te confugio, & supplex tua numina posco.
Frater ut Æneas pelago tuus omnia circum
Litora jactetur, odii Junonis iniqu,
Nota tibi: & nolito dolilis sape dolore.
Hunc Phœnix tenet Dido, blandique moratur
675 Vocibus: & vereor, quo se Junonia vertat
Hospitia; haud tanto cessabit cardine rerum.
Quocirca capere ante dolis & cingere flamma
Reginam meditor: ne quo se nunina mutet;

Sed

exportaverat, cum ieret Irajam ad vestitum conjugium, dona miranda Leda matris eius,
Irea sceptrum, quid Ilione primogenita filiarum Priami tularet auctoriam, & monte ex unius
ad ornatum colli, & coronam dulcissimam aurum & gemmarum. Proprietas ista affe-
runt Achates dirigebat iter ad naves. At Venus volvut aeterno novos dolos, nova confilia: nem-
pe ut Cupido, mutata forma & volta, ventat pro dulci Ascanio, & inflammet munieribus
amantem Reginam, ac impicit ignem obisus eius. Nam metuit domum dubiam, & Tyros
fallaces, angit eam apera Juno, & hæc sollicititudines per noctem redunt. Agitur aliquotum altia-
tum Amorem his verbis: Fuit, qui es meum robur, & magna mea vis: illa, qui fatus depli-
ctus fulmina supremi Jovis, quibus vicit Typhoeum; confugo ad te, & supplex imploro tuam
potestatem. Notum tibi est, quomodo frater tuus Æneas agitetur mari circa omnia litora, odio
Junonis nobis inservi: & Tæpe condonavit miseri dolent. Hunc Tyria Dido detinet, & retar-
dat dulicibus sermonibus: & dubito quem habiture fint exitum hec bofisia, quibus præfect
Juno: non quietet in hoc flexu tam commodo rerum. Quapropter meditor prius occupare Re-
ginam fraude, & ambire igit: ne mutet se ad ullius Dei nutum;

sed

N O T E.

655. *Pergama.* Hymenaeus.) Illa pro Troja
sumuntur v. 470. Hi pro nuptiis, G. 3. 60.
657. *Ilone.*) Polymictoris Thracie regis
uxor.
659. *Duplicem.*) Quia duplex erat in ea o-
ido, fave fascia; altera aurca, altera gemmata.
661. *Cyberæ.*) Venus, v. 160. *Cupido,* Amo-
ris Deus, duplex a quibidam fingitur; hone-
fus, Jove ac Venere prognatus; turpis, No-
te atque Erebæ. Alii non Jovem, sed Mer-
curium hominem patrem assignant.
665. *Bilingues.*) Vel alludit ad duplicum lin-
guam, quæ utebantur Phœnicii & Liby-
cam, vel perfidiam notat genti familiarem,
proverbiis enim fuit, *Punicæ fides.*
669. *Typhoea.*) Fulmina, quibus Gigantes vi-
cit, imprimilque Typhoeum, de quo G. 1. 279.

690.

Sed magno Æneæ mecum teneat amorem.
680 Qua facere id possis, nostram non accipe mentem.
Regius, accitu cari genitoris, ad urbem
Sidoniam puer ire parat, mea maxima cuta;
Dona ferens pelago & flammis restituta Troja.
Hunc ego lopitum somno, super alta Cytherea,
685 Aut super Idalium, sacrata sede recomand;
Ne qua scire dolos, mediuvus occurrere possit.
Tu faciem illius, noctem non amplius unam,
Falle dolo, & notos puer indue vultus;
Ut, cum te gremio accipit latissimum Dido,
690 Regales inter mensas laticecum Lyceum,
Cum dabit amplexus, atque oculu dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasque veneno.
Paret Amor dictæ cari genitricis, & alas
Exiit, & grefui gaudens incedit Iuli.
695 At Venus Alcanno placidam per membra quietem
Irigat: & sotum gremio Dæa tollit in altos
Idalia lucos, ubi mollis amaracus illum
Floribus & dulci aspirans complectitur umbra.
Janque ibat dictæ parens, & dona Cupido.
700 Regia portabat Tyris, due latus Achate.
Cum venit, aulaeis jam se Regina superbis
Aurea compofuit sponda, mediisque locavit.
Jam pater Æneas & jam Trojanæ juventus

Con-

sed ut mecum prosequetur Ænam amorem. Quomodo possis id excusi, audi iam confluum meum. Regis juveni, quem maxime curo, parat te, vocatu dilecti patris, ad cundum in urbe Cartaginem, portans munera, que superiuntur et naufragio, & incendo Troje. Ego super alta Cytherea illum lopitum somno occultabis, ut super Idalium nemus, sacro in loco: ne possit aliquo modo cognoscere fraudes meas, & medium intervenire. Tu simula per fraudem formam illius, & puer, siue noctem faciem pueri, non plus quam una nocte: ut cum Dido leta excepit te fini, inter spumas regias & liquores Bacchicorum, cum amplectetur te, & predebet tibi suavitas oculu, intinxerit secretam flammam, & decipias canem veneno amoris. Amor esttemperat mandatis dilecta matris, & deponit alas, & eundo imitatur incusum Ascanio. Venus autem infundit Ascanio dulcem somnum in membra: & Dæa asperit eum, compofitum in suo fini, in alias fibulas Idalia, ubi amaracus juventus batons cingit illum floribus, & grata umbra. Et januas Cupido obediens iussis Æneas, & portabat Cartaginemibus reata munera, gaudens dum Achate. Cum venit, tum Regia diuinitus in aula, sponda, & magnificis tapetibus, & media scaci. Tum pater Æneas, & immijuvenes Trojani simul

N O T E.

690. *Lyceum.*) Bacchum: Bacchus enim
Lyceus est, a suo solo, quod curis animi
solvari ac liberari. De Iulo, five Ascanio,
v. 271. *Veneræ.* v. 260.

697. *Amaracus.*) Herba coronaria, suavis-
simi coloris, flosculos emittens perpullos
candidos, majorana.

701. *Aulaeis.*) Velis pretiosissime tapetibus:
vel suffusæ super lectum, vel in lecto sub-
strudie.

702. *Aurea sponda.* &c.) Sponda pars lecti
exterior est; lepe pro rato lecto sumitur, a
cordis: unde & spopsis nomen est. *Au-
rea.*) Diffyllaba voce; quomodo A. n. 7. 190.
Aurea perculsum virga.

Mediisque locavit.) Ufus ad mensam duplex
aut, vel sedendi in sella, vel in lecto discum-
pensit, vel sedendi in fella, vel in lecto discum-
pensit. Sedendi uetus antiquior & severior:

Barbari & orientales populi molliores, discum-
bendi morem invexere. Unde Romani primis
temporibus federe: post Asia debellata, au-
dis opibus ac deliciis, discubuerere: mulieres tam
men adhuc sedendi morem pra modello reti-
nebant. Augusti temporibus obselecebat in
doinibus, & in sacrificiis Capitolii euulis
servabantur, ut apud Valerium Max. 1. 2. 3. Pa-
ter autem ex Livio l. 28. 18. Afros discumbe-
re solitus, iam inde a Scipionis, & Syphacis tem-
poribus. Unde Virgilius hic ad barbarum allu-
dit morem. *Median.*) Vel in lecto, qui erat
medius, ut vult Corradus, nec enim decebat
in corde lecti gravem, lo nimam discumbe-
re cum Ænea: & vero circa meroram tres vulgo
lodi sternebantur; unde concilaye dicebant
iridinum a trebus res & non leuis. Vel cuiam
in eccliam lecto, quod dici potest apud Barba-
rios

Conveniunt, stratoque super discumbunt ostro.
 703 Dant famuli manibus lymphas, Cereremque canistis.
 Expediunt, tonsisque ferunt mantilla villis.
 Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo
 Cura penum sruere, & flammis adolete Penates.
 Centum alias, tondemque pares etate ministri,
 710 Qui dapibus menas onerent, & pocula ponant.
 Necnon & Tyrii per limina lata frequentes
 Convenere, toris iussi discumbere pictis.
 Mirantur dona Aeneæ, mirantur Iulum,
 Flagrantefque Dei vultus, simulataque verba,
 715 Pallamque & pictum croceo velamen acantho.
 Præcipue infelix, pessi devoto futurus,
 Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo.
 Phonista, & puer pariter donisque moretur.
 Ille, ubi complexa Aeneæ colloque peperdit,
 720 Et magnum falsi implevit genitoris amorem
 Reginam petit. Hac oculis, hac pectora toto
 Hæret, & interdum gremio fover: infia Dido,
 Infidea quantus misera Deus. At memor ille

Ma-
 simil accedunt, & discumbunt in leulis purpureis. Ministræ infundunt aquam manibus, & pro-
 ferunt panem & cantharis, & gestant manuilla & rapi vesteribus. Intus sunt quinquaginta mi-
 nistrae, quibus cura est componeare longa serie penum, & suffire igne domesticos Deos. Sunt
 alia centum, & tòidem famuli equali etatis, qui imponunt mensis cibos, & præferant pocu-
 la. Pariter etiam Peni magno numero congregantur per latam domum, iussi recubare in leulis
 platti. Mirantur munera Aeneæ, mirantur Alcanton, & vultum ardenter Cupidinis, & fia-
 cius verba, & pallam, & velamen intextum croceo acantho. Præstent militia Dido, de-
 finita amori futuro, non potes satiare animum, & inflammantur fideliter. & qualiter capti
 pulchritudine muneric & queri. Ille postquam hæsi collo & in complexu Aeneæ, & satia-
 rit magnum amorem scit patris, it ad Reginam. Hec oculos, hac totum animum defecit in
 puerum, & aliquando premi cum fini ignorans Dido, quantus Deus tibi misera infidet.
 Sed ille recordatus mandatorum

N O T A E.

ros gravitati non obfuisse. Et vero videtur
 Alcanus, sive Cupido, inferiorem seu fini-
 strum in eodem leculo occupasse, unde fa-
 cile Didonis gremio incumberet, v. 722. eo
 fervantur. Hinc est penitus, & penetro, & Pe-
 nates, Dii, qui in intima domus parte cole-
 bantur. Cum autem isti Nimbantes, fame-
 mia adolete Penates, esse coniunctum facere, pla-
 ne errat: patet enim ex Athenei compli-
 citate dextrum five corporis obtinuit lo-
 cum, nam l. 2. 2. toro sic corus ab alto. Quis au-
 tem locus dignor haberetur, an dexter & su-
 perior, an medius, dubia est sententia suis
 utraque rationibus ac testimoniis nixa. Nis-
 pharum. G. 4. 379. Panchein adolecenti genitius
 are. De Penitibus. Aen. 2. 717.

706. Mantilla.) Villola linea, tergendas
 manibus comparata, unde habent nomen;
 differunt a mappis, juxta Vossium in Etym.
 quod mantilibus etiam sacerterunt mentis,
 mappis manus tantum tergerentur, afferentur
 que mappa aliquando eum in uestu a fingulis
 convivis: unde Martial. Epig. 1.12. 29. 11. As-
 tuleras nappam nemo, dum furtamentum: man-
 tile & mappa sursum Hermegenes.

708. Penum, &c.) Penus, hujus peni, vel

hujus penus, masculini vel feminini generis:
 vel penus, penoris, neutrius: sunt res ad vi-
 sum necessaria, que in intima domus parte
 locis, apud quos frequens est divinio convivii
 sacerdos, & dextra manus eius
 ut commode jacerent illius in fini, qui me-
 dium locum obtainebat. & dextra manus eius
 ad eibos carpentes libera esset. Aeneas autem
 certe dextrum five corporis obtinuit lo-
 cum, nam l. 2. 2. toro sic corus ab alto. Quis au-
 tem locus dignor haberetur, an dexter & su-
 perior, an medius, dubia est sententia suis
 utraque rationibus ac testimoniis nixa. Nis-
 pharum. G. 4. 379. Panchein adolecenti genitius
 are. De Penitibus. Aen. 2. 717.

724. Acidalio.) Veneris, qua sic dicitur ab
 Acidalio fonte, in Orchomeno Boeotia civi-
 tate, qui Gratias dicatus est: Gratias autem
 Veneris & Liberi filie a quibusdam dicuntur.
 De Sibaco, v. 347.

725. Preverteve.) Preoccupare, ne Juno

Didoni odium intipet in Trojanos.

727. Menique remota.) Menis, non tan-
 tum sunt menica, seu menis ipsæ, que fer-
 culis onerantur; sed etiam menæ, seu cibi

& fer-

Matris Acidalæ, paullatim abolere Sichæum
 Incipit, & vivo tenta preverteve amore
 Jampridem residæ animos desuetaque corda.
 Postquam prima quies epulis, menaque remote,
 Crateræ magnos statuant, & vina coronant.
 Fit strepitus tecdis, vocemque per ampla volant

730 Atria: dependent lychni laquearibus aureis
 Incensi, & noctem flammis funerali vincunt.
 Hic Regna gravis gemmis auroque popofit,
 Implevitque mero pateram: quam Belus, & omnes
 A Belo soliti. Tum facta silentia tecdis:

735 Jupiter (hospitibus nam te date jura loquuntur)
 Hunc lœcum Tyriisque diem Trojique profectis
 Este veli, nostrosque hujus meminisse minores.
 Adit latitiz Bacchus dator, & bona Juno:

Et vos o cœtum Tyrii celebrate faventes.
 740 Dixit, & in mensa laticum libavit honorem,
 Primaque libato summo tenus artigio ore.
 Tum Bitia dedit increpitans: ille impiger haust
 Spumantem pateram, & pleno se proliui auro:
 Post ali proceres. Cithara crinitus lopas

745 Per-
 matris sua Veneris incipit delere paullatim memoriam Sibæ, & conatur preoccupare vobementi a-
 re regni memorem dum otiam, & cœra dejecta amandi. Postquam cessatum est, a primis ulti-
 & fulsis sunt illi, ponunt magna potila, & coronent vīnum. Fui jonus per domum, & vox
 voculorū per fratello astra: lucerna accende pendente & laquearibus auratis, & facies lucepellunt
 tenebras. Tunc Regna petiti pateram atra: & gemmis gravis, & replevi eam vino: quam
 Belus, & omnes Beli poteri solebant replere. Tunc silentium fastum ell' ora domo: Jupiter,
 inquit Belo, (nam aijant te œufore: eis legum boſitatum) fac ut bis dies fit Corta-
 ginesum, & adventus Trojanis: & ut poteri nobis hujus recordentur. Adit Bacchus auctor
 letitiae, & propria Juno. Et vos o Cartabigenes, adepte faventes huic convivio. Sic att-
 & fillari in monianum vīnum, honorem liquorum: & eo fillato, prima degustatio reliquum
 summis tantummodo labris: deinde dedit Bitia horatam: ille alacri oblitus pateram spuman-
 tem, & compersit se vino aurea patera plena: possea alii presere. Jofas comatus

Iudit

N O T A E.

& ferula, quæ imponuntur mensis: utro
 diftere scribit Pollux, & innuit auctores La-
 tini, apud quos frequens est divinio convivii
 in primis ac secundis mensis; at mensis non
 mutabantur: itaque prima & secunda ferula
 intelligi, quorum prima graviorum erant ci-
 borum; secunda pomerum, computationum,
 libationum: utraque distinguuntur saltatio-
 nibus, cantu, ludis, cum conviva abe-
 dendo quicquidetur: & haec est prima quies,
 cui responderet, secunda quies loco, finis
 epulacionis post secundas mensas. De crateris
 & puculis virharis, Ecl. 5. 68. De corona-
 tione vini G. 2. 528.

730. Lychni laquearibus.) vīnum, lucerna: Græ-
 cam vocem Latinæ præpositum, quia minus hu-
 milis. Laquear.) Sive lacunar, ell' interfluctum
 tritubrum ac rigorum, in conclavitate tecdis,
 dictriture a lacu quia eayum est, lacus autem
 significat proprie eavum quodlibet aquarum
 receptaculum, sed transfertur ad alia mul-
 ta ob figura similitudinem.

731. Finalia.) Funes cera oblii.

732. Belus & omnes a Belo, &c.) Belus iste,
 non Didonis pater ell', de quo prius v. 625. de
 hoc enim dici non posse omnes a Belo, id est
 omnes Beli poteri, siquidem inter hunc & Di-
 dom nullus occurrit medius. Igitur de Belo
 antiquiore intellige, qui numeratur inter Di-
 dom maiores: vide argumentum lib. 4.

733. Jupiter, boſitatus.) Magna fuit in vene-
 ditione Jupiter boſitatus, Græcis fuit.

740. Libato.) Stillavit: nisus filio. Ri-
 tuque fuit sacrificiorum: sacerdos vīnum e
 vaseculo degustabat, dabatque deinceps degustan-
 dum carceris: tum illud, vel in victimâ cor-
 nu: vel si facia solo thure abique victimâ he-
 rent, in igne aræ imponitum; vel, si ab
 igne igne, ut in convivis, in mensam inver-
 gebat. Unde filo primo significat fillo: de-
 inde quia in libatione vīnum degustabatur, si
 gnificat etiam Oculæ degustac ac leviter tango, ut
 supra v. 260. oscula libato nata: Georg. 4. 54.

Flumina libato summa leves. Denique ge-
 ratim sumitur pro sacrificio quia nullum fa-
 crificium erat sine libatione.

Ff

745. Atlas

745 Personat aurata, docuit que maximus Atlas.
Hic canit errantem Lunam, Solisque labores:
Unde hominum genus, & pecudes: unde imber, & ignes:
Arcturum, pluviasque Hyadas, geminoque Triones:
Quid tantum Oceano properent le tingere Soles
750 Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus oblit.
Ingerimane plausum Tyti, Troesque sequuntur
Nec non & vario noctem sermone trahebat
Infelix Dido, longumque bibebat amorem;
Multæ super Priamo rogantes, super Heclore multa:
755 Nun, quibus Aurora venisit filios armis:
Nunc, quales Diomedis equi: nunc, quantus Achilles.
Immo age, & a prima, dic, hospes, origine nobis
Insidias, inquit, Danao, casusque tuorum,
Erroresque tuos: nam te jam septima porat
760 Omnis errantem terris, & fluvibus ætas.

Iudit cibara, ea que maximus Atlas docuit. Canit illi errores Luna, & defectu Soles: unde oriarus genus hominum, & pecudes: unde pluvia & fulmina: canit Arcturum, & Hyadas imbriferas, & duos Triones; cur Sol hymnalis illa propeget. Ne laus aquis Ocean, ne quæ moria retardat lenta noctes astatis. Carthaginenses dant plausum, & Trojani eos imitantur. Mijra etiam Dido traducet, noctem, cum Aenea colloquit, & legit haurientis amorem: quarens multa de Priamo, multa de Heclore: modo, quibus armis infractus filius Aurora venisit Trojam: modo quales erant equi Diomedis: modo, quantus esset Achilles. Age potius, o hoplæ, inquit, & narris nobis Graecorum a prima origine, ruanaque civium tuorum, & tuos errores: nam efas jam septima te circumfert errantem omnibus terris & maribus.

N O T A E.

745. *Atlas.*) Bene Peñus ea narrat, que docuit Atlas Afer, rex Mauritanie, qui cum efficit astrologie peritissimum, cœlum humeris suffumisso dicitur; & in monte cognominem mutatus, obiectu Gorgonei capitatis, a Perico Jovis filio, quem excipere hostiis nauerat.

748. *Arcturum, &c.*) Stellam procellosam, in signo Boötæ, prope caudam uræ majoris, unde nomen habet ab æro uræ, & vix cauda, G. t. 68. *Hyadas.*) Hellas septem in fronte tauri, quibus nomen est ab æro pluio, G. t. 138. *Gemini Triones.*) Uras duas, signa Borealia, que a rutilis plaustrum majus, ac plaustrum minus, olim dicti sunt: exstante Aeneam ad Africæ litus appulit esse. Nec refert quod lib. v. v. 626. sub ipsum sequentis veris initium, dicat etiam Berœ: boves autem triones antiquis dicti sunt: quod Septima post Troja excidium jam revertitur arando, vel terram terant, iuxta Varronem, sas. Illic enim addit revertitur, id est, transversi triones: vel stirias in terra excavant, iuxta est, & iu aliam asternunt revertitur & juxta Scaligerum, quæ stirnes. In minore deflebit, nempe in Octavam.

749. *Se singere Soles.*) Ex vulgi mente, cui sidera in Oceanum decumbere & lavari dicebantur. Sensus est: cur dies hyberni tam breves, & que moria sic oblit noctibus effluisit, ut fero ac lente veniat: verius ii huc translatis sunt e G. p. 481. 482. Soles, dies, vel Sol ipse.

750. *Priamo, &c.*) Trojano Rege, de quo paulina lib. 2. De Heclore ejus filio, & Achille, supra v. 103. De Aurora pto. Clemone, v. 493. De Diomedes, Tydæ filio, v. 101. De equis, G. t. 138. Gemino Triones.) Uras duas, signa Borealia, que a rutilis plaustrum majus, ac plaustrum minus, olim dicti sunt: exstante Aeneam ad Africæ litus appulit esse. Nec refert quod lib. v. v. 626. sub ipsum sequentis veris initium, dicat etiam Berœ: boves autem triones antiquis dicti sunt: quod Septima post Troja excidium jam revertitur arando, vel terram terant, iuxta Varronem, sas. Illic enim addit revertitur, id est, transversi triones: vel stirias in terra excavant, iuxta est, & iu aliam asternunt revertitur & juxta Scaligerum, quæ stirnes. In minore deflebit, nempe in Octavam.

P. VIRGILII MARONIS ÆNEIDOS LIBER II.

ARGUMENTUM.

NARRAT Didoni Æneas Trojani excidii seriem; ea est ejusmodi. Greci decennali bello pene frastri, dolo capere urbem constituerunt: fugam simulant; circa Tenedum insulam latent; equum relinquunt in castris, fortum sinus militibus. Quo per fraudem Sinenis, cui fidem mors Leocoonis faciebat, in urbem induit, noctu reserato ejus uestro Graeci erumpunt: admissoque exercitu, Trojana ferro & igne populantur. Admonetur in somnis Æneas ab Heclore, ut fugia sibi consulat. Æneas mortem fugæ praefert, coacta manu, Grecos aliquot cœdit; sumptusque eorum armis, suorum telis ferre obrutus. A vestita regia, Priamo Pyrrha manus intersecat, Æneas domum revertitur. Achille parvi sacra Penatesque committit, suis eum imponit humeris, & cum Alcante filio, Creuque uxori, fugam arripit. Mori amisa inter euidum Creusa, iter ad eam querendam relegit: occurrit mortue uxoris umbra, monetque se a Cybele in Phrygia detineri. Redit illi in montes Idam, & cum sociis mari fugam patat.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant.
Inde toro pater Æneas sic orsus ab alto:
Infandum, regina, jubes renovare dolorem:
Trojanas ut opes & lamentabile regnum
3 Eruerint Danaæ, quæque ipse miserrima vidi,
Et quorū pars magna fui. Quis talia fando
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles Ulystei

Tem-

INTERPRETATIO.

Omnes fluerunt, & attenti comprimebant vocem. Tum prius Æneas sic incepit e superiori parte lecti: Iules me, o Regna, renovare dolorem infandum, narrando quomodo Graeci evirerint potentiam Trojanam, & regnum deplorandum: & quacumque vidi ipse digna miseratio-
ne, & quibus magna ex parte incris. Quis Myrmidonum, aut Dolopum, aut quis miles dy-
pius Ulyssis hoc: commemorando

abfir-

N O T A E.

2. *Ab alto.*) Quia Æneas sedebat in alterius deravit nomen, quod Æacus Achillis avus, tio, id est, dextera parte lecti, Alcianus Ægina rex, cum regnum videret, peste va-
statum, precibus a love impetravit, ut for-
mitas, quas insigenti numero reperantes vide-
bat, novos in incolas mutarentur. Aliqui
3. *Danaæ.*) Greci, Æn. t. 34.

7. *Myrmidonum, &c.*) Milites Achillis sic fabulam explicant, ut putent Æginam fuerunt, ex Ægina insula sinus Saronici, insulam frequentiorem ab ipso redditam, inter Peloponnesum & Atticam: sic dicti deducunt ex Thessalia colonis; tellature enim a myiis formata: quod, ut air Strabo, Velleius initio historiæ Thessalam prius vo-
proper soli sterilitatem, formicarum in catam esse Myrmidonum civitatem, ac non
nisi post Trojana tempora Thessalam. Igitur Achillis Myrmidores, vel erunt Ægineta, vel
in fossis habitarent. Fabuli tamen ex eo potius Thessali.